

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกคนต้องถือว่า ตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอยู่อย่างเต็มที่ ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลัง จะประมาทหรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาดบกพร่องไปด้วยประการใด ๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมและประเทศชาติได้มากมาย” พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะครูนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2524 (กรมวิชาการ, 2540) พระบรมราโชวาทดังกล่าวได้มีการนำสู่การปฏิบัติตามตลอด โดยกำหนดไว้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่เป็น แผนพัฒนาประเทศระหว่าง พ.ศ. 2550-2554 ก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ โดยเน้นที่การพัฒนาคน

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติในด้านต่าง ๆ อย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนไทย ทุกคน ภาวะวิกฤติดังกล่าวเกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม ที่ถาโถมกระทบสังคมโลกและสังคมไทยอย่างรุนแรงมากขึ้น “การศึกษา” เป็นสิ่งที่คนในสังคมหวัง พึ่งพาให้เป็นปัจจัยนำไปสู่การแก้ไขและป้องกันภาวะวิกฤตินานาประการเหล่านั้น แต่จากการวิเคราะห์ สภาพการณ์ของการศึกษาในสังคมและประเทศไทย กลับปรากฏว่าตัวการศึกษานั้นเองกำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ ด้วยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าวิกฤติด้านอื่น ๆ ของสังคมไทย โดยเฉพาะภาวะวิกฤติในด้านคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็น ปัญหาที่มีมานาน (อำรุง จันทวานิช, 2542) ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็น กระบวนการหลักในการปฏิรูป ที่หลายฝ่ายได้พยายามผลักดันให้เกิดผลอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ พื้นฐานสำคัญของการปฏิรูประบบอื่น ๆ การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จูงใจสร้างการเปลี่ยนแปลง ระบบการจัดการศึกษาทุกด้านที่เป็นอยู่ เพื่อให้สามารถนำไปสู่ผลผลิตคุณภาพหรือเป้าหมายของการศึกษา การ ดำเนินการเช่นนี้จึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีแผนดำเนินการ และ เพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง จึงจำเป็นต้องปฏิรูปทั้งด้านการเรียนรู้ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียน การ สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถพัฒนาทักษะและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนได้ สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาให้ “คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น” โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็น เหตุผลทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนของครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญ ของการจัดการศึกษา เพราะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและการจัดการศึกษามากที่สุด การปรับเปลี่ยนเช่นนี้ มิใช่เรื่องง่ายเพราะเกี่ยวเนื่องถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ความสามารถ ทักษะและความเคยชินเดิม ไปสู่ ทัศนคติความรู้ความสามารถ และทักษะใหม่ทั้งผู้สอนและผู้เรียน การปรับเปลี่ยนเช่นนี้จึงถือเป็นการปฏิรูป อย่างหนึ่งในการจัดการศึกษา เพื่อให้กระบวนการปฏิรูปการศึกษาปรับเปลี่ยนไปทั้งกระบวนการ (ปรัชญา เวสารัชช, 2545)

ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้พยายามดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง มีการปรับโครงสร้างการ บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ การพัฒนาและยกระดับวิชาชีพครู การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การ ปฏิรูปการเรียนการสอน แต่ผลในภาพรวม กลับพบว่าคุณภาพการศึกษายังไม่ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ ดังเห็น ได้จากผลการประเมินและการทดสอบโดยองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศพบว่า อยู่ใน เกณฑ์ต่ำและด้อยกว่านานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (ช่วงปี 2544-2548) และรอบสองบางส่วน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้สะท้อนถึงวิกฤติคุณภาพการศึกษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างชัดเจนว่า สถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน โดยรวมร้อยละ 55 จากสถานศึกษาทั้งหมด 17,362 โรง สรุปผลรายด้านคือ ด้านครู ที่ไม่ได้มาตรฐาน พบว่าความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านผู้เรียนที่ไม่ได้มาตรฐานมีดังนี้ ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ด้านผู้บริหาร ที่ไม่ได้มาตรฐานมีดังนี้ การบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น การมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2548-2549 โดยสำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ.) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยของ 5 วิชาหลักคือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 2 ปี ยกเว้นวิชาภาษาไทยปี 2549 ที่มีคะแนนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 50 และผลการประเมินการเรียนรู้ตามโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (program for international student assessment: PISA) ของประเทศสมาชิก OECD (organization for economic cooperation and development) กว่า 60 ประเทศ มีการประเมินการเรียนรู้ ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอายุ 15 ปี (ชั้น ม.3-ม. 4) พบว่า ปี 2546เด็กไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของนานาชาติและหลายประเทศในแถบเอเชีย กล่าวคือ ได้คะแนนความสามารถในการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ 417 คะแนน ในขณะที่ฮ่องกง เกาหลีใต้และญี่ปุ่น ได้คะแนน 550 542 และ 534 ตามลำดับ ได้คะแนนความสามารถในการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ 429 ในขณะที่ฮ่องกง เกาหลีใต้และญี่ปุ่น ได้คะแนน 539 538 และ 548 คะแนน ตามลำดับ(PISA 2003) ผลการประเมินดังกล่าวก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพของครู ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม

ดังนั้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการเองก็ได้มีความพยายามในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลของการพัฒนายังไม่ส่งผลที่ชัดเจนถึงความเปลี่ยนแปลงต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม จากรายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย พบว่า ปัจจุบันครูในสถานศึกษาต้องรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบบริหารและแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ครูต้องมีการกิจเพิ่มขึ้นหลายประการ เช่น ต้องศึกษาการวิจัยในชั้นเรียน ต้องสามารถให้คำแนะนำได้ทุกเรื่อง ทุกเวลา ทำให้ครูทั่วไปตอบสนองด้วยการให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการทำการงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานแก่ผู้เรียนในทุกรายวิชา และมีงานวิจัยบางเรื่องที่ชี้ว่าปัญหาที่เกิดจากครูคือ ครูบางส่วนไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน บางส่วนทำผลงานเพื่อขอกำหนดตำแหน่งโดยเบียดบังเวลาของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) และจากรายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนับแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถึงสิ้นปีงบประมาณ 2548 พบว่าสถานศึกษาประสบปัญหาในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เนื่องจากขาดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และขาดทักษะในการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) และจากการประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากพหุกรณีศึกษาโดย นางลักขณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2549) พบว่า โรงเรียนเกือบทั้งหมดจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้นักเรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ครูมีการจัดการเรียนการสอนตามตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่น หรือโดยการชี้แนะจากผู้เกี่ยวข้องหรือจากวิทยากรที่ให้การฝึกอบรม แต่ความรู้ที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ไม่ค่อยสอดคล้องกับแนวปฏิบัติทำให้ครูสับสนในการดำเนินงาน และจากการสร้างตัวแบบการพัฒนาครูที่ตอบสนองสภาวการณ์และปัญหาในการทำงานของครู พบว่า มีครูเพียงร้อยละ 50 ที่สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและประเมินตามสภาพจริงได้ และครูต่ำกว่าร้อยละ 50 มีความมั่นใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอน และการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนการวัดประเมินผลในชั้นเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังสับสนและไม่มั่นใจวิธีการวัดโดยเฉพาะเทคนิคการวัดและประเมินตามสภาพจริง ขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ ส่วนผู้เรียนก็ไม่เข้าใจและไม่เห็นคุณค่าของการวัดและประเมินผล ด้วยคิดว่าท้ายที่สุดครูก็ให้ผ่านทั้งหมด ทำให้การวัดและประเมินผู้เรียนไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (ส.ว.สนา ประมวลพฤกษ์, 2548)

จากสภาพที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การใช้สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น อันจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม แต่สภาพปัจจุบันพบว่ามีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละรอบปีนั้น มีส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กรและสถาบันต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินงานค่อนข้างมาก เช่น สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาครูเพื่อเตรียมเข้าสู่ตำแหน่ง การมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ การดำรงรักษาสภาพวิทยฐานะและการพัฒนาด้านอื่น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ที่มีอำนาจหน้าที่พัฒนาครูเพื่อควบคุม กำกับ การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ และการดำรงรักษาสถานภาพของผู้มีใบประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ดำเนินการพัฒนาครูตามนโยบายและโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเผยแพร่นวัตกรรม เทคนิควิธีใหม่ ๆ การเพิ่มพูนศักยภาพเพื่อให้ครูมีสมรรถนะตามที่ต้องการในแต่ละด้าน แต่ละเรื่องของ สพฐ. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ก็ดำเนินการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (ส.ก.ส.ค.) ก็พัฒนาครูในด้านสวัสดิการ สวัสดิภาพ คุณภาพชีวิตครู และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พัฒนาครูด้วยการจัดการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิ จัดหลักสูตรการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ อบรมระยะสั้น อบรมเชิงปฏิบัติการตามความสนใจของครูและสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีสถาบันวิชาการเอกชนและสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จัดโครงการพัฒนาครูประกอบการใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่ได้ผลิตขึ้น แต่ในการพัฒนาดังกล่าว ส่วนใหญ่ขาดการติดตามและขาดการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความซ้ำซ้อนกันของหลักสูตรและสาระการพัฒนา ครูไม่มีความชัดเจนว่าหลักสูตรพัฒนานั้นตรงกับความต้องการและสามารถนำไปใช้ในบริบทที่เป็นจริงได้ นอกจากนี้ครูยังขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง หน่วยงานที่พัฒนาไม่มีการวางแผนระยะยาว อีกทั้งวิธีการพัฒนายังใช้รูปแบบเดิม ๆ ที่เน้นการอบรมและพัฒนาในห้อง ผลการพัฒนาเป็นเรื่องการให้ความรู้ ขาดการพัฒนาทักษะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) สอดคล้องกับการประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากพหุกรณีศึกษาโดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2549) ที่พบว่า ครูมีความพยายามที่จะจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายขึ้น แต่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนการสอนยังค่อนข้างสับสน เนื่องจากการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ถึงครูยังไม่มีเอกภาพ วิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้แนวคิดไม่สอดคล้องกัน การพัฒนาครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมและเป็นการพัฒนาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคการสอนมากกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับการสร้างตัวแบบการพัฒนาครูที่สนองตอบสภาวะการณ์และปัญหาในการทำงานของครู ศึกษารายและบุคลากรทางการศึกษา ที่พบว่า ในรอบ 1 ปี ครูที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดหัวข้อเอง และเป็นการอบรมจากหน่วยงานภายนอกมากกว่าโรงเรียนจัดขึ้นเอง ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคือระยะเวลาไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้จริง ส่วนสาระที่ครูมีความต้องการพัฒนาเพิ่มเติมมากที่สุดก็คือเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการทบทวนในชั้นเรียน และรูปแบบที่ครูสนใจคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการและมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง กับวิทยากรอิสระที่มีความเชี่ยวชาญกับเนื้อหาและความสนใจและสถานที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาคือโรงเรียนของตนเองหรือโรงเรียนของกลุ่มเครือข่าย (สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

นอกจากนี้แล้ว ในการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ ได้ยึดหลักการกระจายอำนาจ ที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจไปสู่ผู้รับผิดชอบระดับสถานศึกษาให้มากที่สุดมีลักษณะเป็นการบริหารที่ให้โรงเรียนเป็นฐาน (school-base management) ใน 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ทำให้บทบาทของสถานศึกษามีอำนาจในการจัดการศึกษา คือมีความเป็นอิสระในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สามารถกำหนดหลักสูตรของตนเองให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตร มีอำนาจในการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรทางการบริหารของสถานศึกษา (สรค์ วรอินทร์, 2545) โดยส่วนกลางมีบทบาทในการบริหารและจัดการศึกษาระดับนโยบายและแผน มาตรฐาน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ การประเมินผลและการดำเนินงานที่ต้องปฏิบัติในระดับชาติ จากหลักการดังกล่าวครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา และเป็นเรื่องการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2549) สอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2545) ที่ว่าการปฏิรูปการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติก็ได้เน้นการดำเนินงานดังกล่าวในลักษณะของการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน ในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และได้ข้อค้นพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและการจัดการศึกษา คือศักยภาพของผู้บริหาร ที่ต้องมีความรู้ในเรื่องปฏิรูปการศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ได้คัดเลือกผู้บริหารต้นแบบ โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้บริหารเหล่านี้คือ เป็นผู้บริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (วิจารณ์ พานิช, 2545) ซึ่ง รุ่ง แก้วแดง (2545) ได้สนับสนุนการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นดังกล่าวว่า นอกจากผู้บริหารจะมีความรู้และประสบการณ์สมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูงทางการบริหารการศึกษา เป็นบุคลากรที่เป็นครูมืออาชีพแล้ว ผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการด้วย นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ได้ทำการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับการจัดระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ได้มีข้อค้นพบและข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่สำคัญคือผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคน

เก่ง คนดี มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องและกำกับดูแลให้ครูปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ในการผลิตและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาควรมีเป้าหมายเพื่อสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ นอกจากนี้ ธีระ รุญเจริญ (2544) ได้ทำการวิจัยเชิงเจาะลึกและเชิงสำรวจเพื่อประมวลสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการบริหารเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในระดับมาก แต่การเตรียมรับการกระจายอำนาจมีน้อย เพราะขาดความชัดเจนในเชิงปฏิบัติในหลายเรื่อง เช่น การบูรณาการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งบรรลุเกณฑ์มาตรฐานผู้เรียน ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งคือ สถานศึกษามีศักยภาพในการรับการกระจายอำนาจการบริหาร “ในระดับค่อนข้างมาก” ในด้านการบริหารทั่วไป การบริหารบุคคล และด้านงบประมาณ ส่วนด้านการบริหารวิชาการมีศักยภาพในระดับ “ปานกลาง” และเป็นลำดับสุดท้าย โดยเฉพาะการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสนใจด้านวิชาการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาอีกประการหนึ่งคือครูไปทำหน้าที่อื่นนอกจากการจัดการเรียนการสอนที่เป็นงานหลัก ดังนั้นเพื่อให้การกระจายอำนาจการบริหารประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองอย่างมาก ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และการเป็นผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยในรัฐอิลลินอย สหรัฐอเมริกา (ม.ป.ป. อ้างถึงใน กิตติมา ปรีดีติลล, 2545) ที่ศึกษาครูใหญ่มากกว่า 500 คน พบว่าผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในสมัยนี้ควรเป็นผู้นำทางการสอน สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพร่วมกับครู ซึ่งครูในยุคปฏิรูปก็จะต้องเป็นผู้จัดประกายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา ให้ได้รับและได้เรียนเพื่อให้มีความรู้พอเพียงกับการดำรงตนในสังคม ได้ค้นพบตนเองตามศักยภาพที่มี ปลอดภัยจากภัยอันตรายและอบายมุขที่ไม่ควรเผชิญ เพื่อจะได้เตรียมตนให้พร้อมทั้งกำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังใจ เพื่อเติบโตเป็นกำลังที่สมบูรณ์ของสังคมสืบไป (อมรวิรัช นาคทรพร, 2544)

จากสภาพที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้มุ่งความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรใน ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การใช้สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของขอบข่ายงานวิชาการ ตามกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ใน 4 ด้าน คือด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งในการบริหารงานวิชาการ ถือเป็นหัวใจของสถานศึกษามีหลักการและแนวคิดในการบริหารงานวิชาการยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง และมุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด รวมทั้งมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนมุ่งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ที่ถือเป็นเป้าหมายสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการพัฒนา แต่สภาพที่เป็นจริงตามที่กล่าวมาข้างต้นปรากฏว่าผลการพัฒนายังไม่ส่งผลต่อคุณภาพโดยรวม

จากเหตุผลความจำเป็นและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะวิจัยและพัฒนา “โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ” ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากร และบริบทการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาเกิดความรู้ และสามารถนำผลการพัฒนามาปฏิบัติงานตามขอบข่ายงานวิชาการ ที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

2. คำถามการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย โครงการอะไรบ้าง มีเอกสารประกอบโครงการอะไรบ้าง เมื่อนำไปทดลองในภาคสนาม ได้มีข้อมูลสะท้อนกลับจากกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยอะไร ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นฐานความรู้ทางวิชาการ ความตระหนักในบทบาททางวิชาการ และทักษะการพัฒนางานวิชาการของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเพียงใด มีการนำความรู้ ความตระหนัก และทักษะที่ได้รับการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติในงานวิชาการมากน้อยเพียงใด ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในงานวิชาการเพียงใด และส่งผลต่อนักเรียนตามที่คาดหวังเพียงใด

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นฐานความรู้ทางวิชาการ ความตระหนักในบทบาททางวิชาการ และทักษะการพัฒนางานวิชาการ และมีการนำพื้นฐานความรู้ ความตระหนักในบทบาท และทักษะไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในงานวิชาการและต่อนักเรียนตามที่คาดหวัง ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา

4. สมมติฐานการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาได้รับการพัฒนาจากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี รวมทั้งผลการวิจัย และมีการนำไปตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียหลายขั้นตอน และจากงานวิจัยของผู้ที่ดำเนินการวิจัยและพัฒนา เช่น การวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบสื่อประสมเพื่อการจัดการความรู้ให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา (สุเมธ ปานะถึก, 2551) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล, 2547) การทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องสิ่งเสพติดด้วยสื่อหลากหลาย (สุรีย์ อรรถกร, 2551) ต่างพบว่าผลผลิตที่พัฒนาขึ้นแล้วนำไปทดลองในภาคสนามมีผลการเปลี่ยนแปลงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ จึงตั้งสมมติฐานเพื่อคาดคะเนคำตอบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะมีคุณภาพที่สามารถจะนำไปเผยแพร่หลังการทดลองได้ โดยพิจารณาจาก 1) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการ มีความตระหนักในบทบาททางวิชาการ และมีทักษะการพัฒนางานวิชาการสูงขึ้น 2) มีการนำพื้นฐานความรู้ ความตระหนักในบทบาท และทักษะที่ได้รับการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติในงานวิชาการตามขอบข่ายที่กำหนดในระดับสูง และ 3) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในงานวิชาการ และส่งผลต่อนักเรียนตามขอบข่ายที่คาดหวังสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 กลุ่มเป้าหมายในการนำผลผลิตจากการวิจัยไปใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

5.2 กลุ่มเป้าหมายในการทดลองภาคสนาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนพหุภิกษุ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

5.3 งานวิชาการเพื่อการปฏิบัติในการวิจัย ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการสอน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การมีพื้นฐานความรู้ มีบทบาททางวิชาการ และมีทักษะการพัฒนางานวิชาการ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการไปสู่การบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

6.2 พื้นฐานความรู้ทางวิชาการ หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ขอบข่ายงานวิชาการและความคาดหวังในการพัฒนา ลักษณะของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาวิชาชีพบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานวิชาการ

6.3 บทบาททางวิชาการ หมายถึง การแสดงออกที่เหมาะสมในการนำ การจูงใจ การสื่อสาร การบริหารกลุ่มการเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศ มุ่งการนิเทศ กำกับ ติดตามผล การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศผลงานวิชาการ ภายในและภายนอกสถานศึกษา การเป็นผู้ตัดสินใจร่วม เพื่อการริเริ่ม การแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาวิชาการ

6.4 ทักษะทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนางานวิชาการ

6.5 โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง แนวทางการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีพื้นฐานความรู้ บทบาททางวิชาการ และทักษะในการพัฒนางานวิชาการ ประกอบด้วยโครงการสร้างปณิธานร่วมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาการและการวิจัย และโครงการสร้างเครือข่ายการพัฒนาวิชาการ

6.6 โครงการสร้างปณิธานร่วมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง แนวการเตรียมความพร้อม การทำความเข้าใจ การศึกษาพื้นฐานความรู้ บทบาททางวิชาการ การพัฒนาทักษะ และการทำข้อตกลงร่วม ในองค์ประกอบด้านพื้นฐานความรู้ ด้านบทบาทและด้านทักษะทางวิชาการของผู้ร่วมโครงการ

6.7 โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาการและการวิจัย หมายถึง แนวการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้ด้วยการสืบค้น และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่จะส่งผลให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง เป็นระบบ และยั่งยืนของผู้ร่วมโครงการ

6.8 โครงการสร้างเครือข่ายพัฒนาวิชาการ หมายถึง แนวการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการศึกษาเป็นกลุ่ม การเป็นพี่เลี้ยง การสังเกตและการประเมิน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่จะส่งผลให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง เป็นระบบ และยั่งยืนของผู้ร่วมโครงการ

6.9 การเปลี่ยนแปลงในงานวิชาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ นโยบายการพัฒนาวิชาการ การสนับสนุนทรัพยากร และวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานวิชาการ ที่ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการสอน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

6.10 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และความพึงพอใจต่อปรากฏการณ์ทางวิชาการของสถานศึกษา

6.11 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะ 9 ประการคือ 1) คุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมอันพึงประสงค์ มีวินัยและเห็นคุณค่าของตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตน นับถือ 2) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน รักการค้นคว้า 3) การรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการ ใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4) การมีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา ทักษะในการดำเนินชีวิต 5) การดูแล ตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี รักการออกกำลังกาย 6) ค่านิยมในการเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค 7) เข้าใจ ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬาภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนางานสิ่งแวดล้อม 9) รักประเทศชาติ ท้องถิ่น มุ่งทำ ประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

6.12 ความพึงพอใจ หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจต่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จาก การปฏิบัติ งานวิชาการและการแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการ ของครูตามขอบข่ายงานวิชาการ 8 งาน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ประโยชน์ในเชิงวิชาการ บุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทาง วิชาการตามโปรแกรม สามารถสนองตอบมาตรฐานวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา 2546 มาตรา 49 อย่างเป็นรูปธรรมใน 2 ด้านคือ

7.1.1 ด้านมาตรฐานความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ ศึกษา และความเป็นครู

7.1.2 ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่ถือเป็นข้อกำหนดในวิชาชีพ ที่ผู้รับการพัฒนาตาม โปรแกรมสามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมาย พร้อมกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัติกิจกรรม ทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดแก่ ผู้เรียน การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง การ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ การร่วมมือกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ การใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพครู และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

7.2 ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ นวัตกรรมที่ได้รับจากการวิจัยและพัฒนา ที่ประกอบด้วย โครงการสร้างปณิธานร่วมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาการ โครงการสร้าง เครือข่ายพัฒนาวิชาการ และเอกสารประกอบการพัฒนา 17 ชุด มีประสิทธิภาพ มีประโยชน์ต่อการนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดปีการศึกษาโดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน